

Zorginstituut gaat voor duurzame zorg:

“We horen het graag als zorgorganisaties steun nodig hebben”

Ecologische crises zijn inmiddels de grootste bedreiging voor de volksgezondheid. Maar de zorg draagt zelf ook bij aan klimaatverandering: de zorg is verantwoordelijk voor 7 procent van de uitstoot van CO₂. Redenen genoeg voor het Zorginstituut om zijn rol te pakken bij het verduurzamen van de zorg. Een ‘Green Team’ binnen de organisatie helpt bij het vertalen van de duurzaamheidsambities in het dagelijkse werk.

Tekst Noël Houben

Beeld Zorginstituut Nederland

Duurzaamheid is geen nieuw thema voor het Zorginstituut. In 2018 ondertekenden we met veel andere partijen in de zorgsector de *Green Deal Duurzame Zorg*. Het vormde het startsein voor verschillende groene initiatieven. Het Zorginstituut financierde en initieerde verschillende onderzoeken (zie kaders voor voorbeelden) en nam milieu-impact op in het *Toetsingskader voor kwaliteitsstandaarden*. Verder publiceerden we een handreiking voor doelmatigheid en duurzaamheid in kwaliteitsstandaarden. Met resultaat: inmiddels nemen zorgpartijen steeds vaker milieu-impact mee bij het maken van richtlijnen.

“Dit alles was het werk van een organisch gegroeid clubje van gedreven medewerkers”, vertelt projectleider Kim Elberse. “In mei 2022 zijn wij geformaliseerd tot Green Team. Wij dragen eraan bij dat duurzaamheid een integraal onderdeel wordt van de werkzaamheden van het Zorginstituut. Daartoe hebben we al een Position Paper opgesteld. Dat beschrijft waarom en hoe we gaan werken aan de verduurzaming van de zorg. Begin 2023 moet er een definitief Plan van Aanpak liggen voor de integratie van duurzaamheid in al onze werkzaamheden.”

Meer vliegen in één klap

Het instellen van een Green Team is niet het enige teken dat het Zorginstituut inzet op het versnellen van de verduurzaming van de zorg. Het eind juni gepubliceerde *Kader Passende zorg* (zie ook pagina 8) beschrijft als opdracht voor de zorgsector om de zorg mensgericht, houdbaar en *duurzaam* te maken. In de beschrijving van de vier principes van passende zorg speelt duurzaamheid eveneens een belangrijke rol. Net zoals in de activiteiten die verschillende zorgpartijen moeten ontplooiën om tot passende zorg te komen.

“Het is goed dat het *Kader Passende zorg* duurzaamheid verbindt met de andere opgaven waarvoor de zorg staat”, vindt strategisch adviseur Pauline de Heer, net als Elberse lid van het Green Team. “De betaalbaarheid van de zorg, het personeelstekort, de vergrijzing, gezondheidsverschillen: we moeten er allemaal iets mee. Net als met verduurzaming. Het goede nieuws is dat we vaak meer vliegen in één klap kunnen slaan. Door ons geïnitieerd onderzoek naar longmedicatie laat bijvoorbeeld zien dat kostenbesparing en milieuwinst prima samen kunnen gaan (zie het kader rechts). En dit zonder dat de kwaliteit van de zorg voor patiënten hieronder lijdt.”

Kim Elberse:
“We kunnen de transitie naar een duurzamere zorg alleen gezamenlijk tot stand brengen. Als onafhankelijke, publieke organisatie zitten wij in de unieke positie om andere partijen te stimuleren”

Plassen in plaszak

Collega's op weg helpen en kennis genereren; dat zijn de komende periode belangrijke taken voor het Green Team, geeft Elberse aan. De Heer knikt instemmend. "Als we duurzaamheid bijvoorbeeld structureel willen meenemen in het pakketbeheer, dan moeten we dit op een goede manier kunnen afwegen tegenover andere belangrijke criteria. Zoals hoe goed een geneesmiddel werkt. En of de kosten redelijk zijn. Maar het kwantificeren van milieu-impact van zorg voor pakketbeheer is internationaal nog supernieuw. Daar laten we nu onderzoek naar doen. Er loopt ook een onderzoek hoe de concepten solidariteit en duurzaamheid zich verhouden."

Volgens De Heer hoeven we niet bang te zijn dat goede zorg straks om milieuredenen uit de zorgverzekering verdwijnt. Tenzij er natuurlijk een gelijkwaardig, maar milieuvriendelijker alternatief bestaat. "We zullen eerder kijken hoe mensen een vervuilend geneesmiddel zo kort mogelijk kunnen gebruiken. Of aangeven dat patiënten tijdens

de therapie in een plaszak moeten plassen, zodat verontreinigende stoffen niet in het milieu terechtkomen. Ook dit is passende zorg."

Netwerk uitbreiden

"We kunnen de transitie naar een duurzamere zorg alleen gezamenlijk tot stand brengen", stelt Elberse. "We werken nu bijvoorbeeld al samen met verschillende netwerken van duurzame dokters en verpleegkundigen, de Coalitie Duurzame Farmacie en de Groene Zorg Alliantie. Maar ook met het RIVM, universiteiten en uiteenlopende bedrijven binnen MVO Nederland. Dit netwerk gaan we de komende periode verder uitbreiden. Als onafhankelijke, publieke organisatie zitten we in een unieke positie om andere partijen te stimuleren. En om hen te ondersteunen met informatie en onderzoek. Nu loopt bijvoorbeeld een onderzoek naar de mogelijke bijdrage van digitalisering aan duurzaamheid in de zorg. We horen het graag als andere zorgorganisaties onze steun kunnen gebruiken." ●

SIGNALEMENTEN EN MILIEU-IMPACT

Het Zorginstituut publiceert in het najaar van 2022 vier signalementen Passende zorg. Hiermee brengen we samen met patiëntenverenigingen en zorgverleners knelpunten en oplossingen in kaart voor vier onderwerpen:

- Passende zorg voor mensen met kanker;
- Passende zorg voor mensen met hart- en vaatziekten;
- Passende zorg voor mensen met psychische problemen;
- Passende Langdurige zorg.

"Bij deze signalementen kijken we ook naar de milieu-impact die deze zorg nu heeft en de effecten van klimaatverandering op deze aandoeningen", geeft De Heer aan. "Ook al kunnen we dit nog niet in detail kwantificeren, we vragen op deze manier wel aandacht voor deze onderwerpen. Zo willen we mensen in beweging krijgen."

De bedoeling is om in de toekomst grote milieu-impact ook mee te wegen bij het kiezen van onderwerpen waarover een signalement wordt gemaakt.

Milieu-impact van puffers

In veel puffers die longpatiënten gebruiken zitten sterke broeikasgassen. Ze zijn daarmee verantwoordelijk voor een groot deel van de milieubelasting die de zorgsector veroorzaakt. Een door het Zorginstituut geïnitieerd data-onderzoek maakt duidelijk dat het gebruik van de milieuvriendelijke inhalers met mogelijk 70 procent kan worden verminderd. Veel patiënten zouden in plaats daarvan namelijk poeder-inhalers kunnen gebruiken. Dit zou kunnen leiden tot 63 miljoen kilo minder CO₂-uitstoot per jaar. Het zou ook jaarlijks tot 50 miljoen euro kunnen besparen.

"In de richtlijnen van huisartsen voor astma en COPD wordt de milieu-impact inmiddels al meegenomen bij de keuze voor een inhaler", schetst De Heer. "Belangrijk, want tijdens het gesprek tussen arts en patiënt kunnen we echt het verschil maken. Ook op milieugebied."

Onderzoeksinstituut Nivel doet onderzoek naar de bereidheid van patiënten en huisartsenpraktijken om milieu-impact mee te wegen bij de keuze voor longmedicatie. Het LUMC doet in opdracht van het Zorginstituut een breder onderzoek naar de invoering van milieuvriendelijkere longmedicijnen.

